

Beschouwingen van Bastiaan Baan

Pasen II

De natuur is de leermeesteres van de kunst.

'Natura Artis magistra,' luidt het oude gezegde.

Wat voor kunst leert ons de natuur?

Vanouds kende men de kunst van het leven en van het sterven: ars vivendi en ars moriendi.

Maar bovenal leert ons de natuur de kunst van het leven IN het sterven.

Wat voor ons mensen vaak een gevecht op leven en dood is, is voor de natuur vanzelfsprekend.

Onophoudelijk leert ze ons: geen leven is mogelijk zonder dood. Of, in de woorden van een bekende schrijver: 'De dood is de kunstgreep van de natuur, om veel leven te hebben.'(*)

Kijk met wat een schijnbaar gemak in deze tijd van het jaar een boom zijn bloesems voortbrengt en hoe vanzelfsprekend, moeiteloos hij zijn bloemenpracht met de wind laat vallen, zodat alle kleur en geur in een paar dagen tijd tot een onooglijke rest vergaan is.

Zou het ons mensen ooit lukken om met zo'n gemak alles wat in ons leven heeft gebloeid te laten vallen en vergaan - in het besef, dat alleen wat sterft, vrucht kan voortbrengen? Als er één plaats is waar het geheim van dood en leven uit de dood tot verschijning komt, dan is het wel in de natuur.

Dat is wat het altaar-gebed van de Paastijd ons wil zeggen: de aarde zelf is lichtend geworden. Geestlichtende zonnekracht doorstroomt de aarde.

Door Zijn dood en opstanding is in het stervende aardebestaan de kiem gelegd van een nieuwe aarde.

En wij beginnen deel te hebben aan Zijn opstanding als we bij de meesteres van de kunst, de natuur, in de leer gaan. Zij leert ons hoe in iedere boom, iedere struik en plant nieuw leven uit de dood geboren wordt.

Zo leert Christus ons hoe uit Zijn dood, als wij eens in Christus zullen sterven, opstanding geboren wordt.

(*) 'Der Tod ist der Kustrif der Natur, viel Leben zu haben.'

Johann Wolfgang von Goethe

Bastiaan Baan – 14 april 2024

Pasen I

Een van de meest onthullende en confronterende ontdekkingen van de vorige eeuw is die van het onbewuste en de donkere krachten die daarin sluimeren. Het lijkt wel of deze ontdekking bewerkstelligd heeft, dat de krachten van de duisternis meer dan ooit ontketend zijn. Hoe dan ook: wat dit betreft zijn wij niet alleen tijdgenoten, maar ook lotgenoten. We zijn geen mensen uit één stuk. Ieder mens van deze tijd is een vat vol tegenstrijdigheden. Met een deel van ons bewustzijn laten we ons licht schijnen op de innerlijke en uiterlijke wereld; een ander deel blijft verborgen in het onbewuste en leidt een eigen leven in het duister. In toenemende mate worden we geconfronteerd met deze ongemakkelijke waarheid: in ieder mens sluimeren krachten, die vernietigend kunnen werken. Daarvoor hoeft iemand geen misdadiger te zijn. De heilige weet beter dan ieder ander mens, dat ook hij tot alles in staat is - en wij doen er verstandig aan, omdat we nog lang geen heiligen zijn, om op onze hoede te zijn voor wat we niet weten en niet willen weten over onszelf.

Maar in de diepten van de ziel verbergt zich niet alleen een demon, die de kans afwacht om zijn vernietigende werk te doen. Onder deze afgrond verborgen leeft in ieder mens - zelfs in de misdadiger - een diep verlangen naar verlossing. In het graf van

de ziel is iets begraven, wat er op wacht om door ons opgewekt te worden. En pas als het graf van de ziel tot altaar van de ziel wordt, als we met hart en ziel Christus zoeken, zal Hij zich laten vinden en uit de diepten opstaan.

Bastiaan Baan – 31 maart 2024

Sinds zijn dood en opstanding

Wanneer wij het verhaal van het laatste avondmaal horen, weten we van tevoren al hoe het zal aflopen en wat er op zal volgen: de lijdensweg, zijn dood en opstanding. Zo was het natuurlijk niet voor zijn leerlingen toen Hij het maal met hen hield. Hij sprak voor hen in raadselen. Hij liet hen in het ongewisse over de toekomst. Iedere gebeurtenis die er op volgde was een nieuw raadsel: Gethsemane, de slaap die hen overmande, de gevangename, de vlucht. Geen van hen was in staat om hem tot het einde toe bij te staan. Natuurlijk niet: ook geen van ons zou in zulke omstandigheden staande kunnen blijven. Hoe kon een mens in die tijd ooit voorzien dat het laatste avondmaal niet alleen gevolgd zou worden door het eerste ochtendmaal van de opgestane en dat Hij zichzelf voortaan dag in, dag uit zou geven in brood en wijn, aan ieder mens die honger en dorst heeft naar zijn tegenwoordigheid?

Aan het einde van zijn leven op aarde duidt Christus met een ongebruikelijk woord aan, dat dit einde het begin is van een geheel nieuw leven. Van alle leerlingen was alleen Johannes als getuige aanwezig toen dit laatste woord aan het kruis klonk: Het is volbracht. Hij is de enige evangelist die dit kruiswoord heeft opgeschreven. Wat is er ongewoon aan deze woorden?

Christus gebruikt hier een uitdrukking die zijn oorsprong heeft in de oude mysteriën: Tetélestai. Dat betekent zoveel als: het doel is bereikt. ('Teleté' is het

oude woord voor inwijding. De plaats waar de inwijding werd voltrokken, heette in Eleusis 'telesterion.'). De uitdrukking 'tetélestai' is geen slotakkoord, maar de aanduiding van een geheel nieuw leven.

Voortaan stond de ingewijde aan de andere zijde van de drempel en was thuis bij de Goden. Van gene zijde kon hij het leven op aarde ordenen volgens het hermetische principe: Zo boven, zo onder. De heilige ordening van de hemel moest weerspiegeld worden in het leven op aarde.

Waar was Christus, nadat Hij zijn laatste woorden gesproken had? Ook Hij ging over de drempel - niet om naar de Goden, maar om naar demonen en gestorvenen te gaan. Hij was in de drie dagen na zijn dood niet in de hemel, niet op aarde, maar 'in het hart van de aarde.' (*) Daar bracht Hij licht in het uitzichtloze bestaan van de dood en de onderwereld. Daar werd de kiem van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde geplant.

Sinds zijn dood en opstanding kan iedere doodservaring de kiem worden van nieuw leven. Want wie in Christus sterft, wandelt met Christus door de dood in het dood-loze leven.

(*) Mattheüs 12: 40

Bastiaan Baan – 28 maart 2024

Johannes 8 - de overspelige vrouw

Eeuwenlang heeft de traditionele kerk gepoogd, het verhaal van de overspelige vrouw in het Johannes-evangelie uit de Bijbel te verbannen. In sommige Bijbels ontbreekt het tot op de dag van vandaag. Waarom?

Zonder een spoor van oordeel vergeeft Christus wat een mens heeft misdaan. Hij veroordeelt niet. Is dat niet een vrijbrief voor echtbreuk?

Degenen die dit hoofdstuk uit de Bijbel wilden verbannen zou je kunnen vergelijken met de schriftgeleerden en Farizeeën, die zich geen schuld zonder boete konden voorstellen.

Nog steeds is deze diepgewortelde neiging in ieder van ons aanwezig. We bestraffen de fouten van anderen weliswaar niet meer met stenen, maar wel met vernietigende oordelen, die in onze media een eigen leven leiden en de daders tot slachtoffers maken. We denken en spreken kwaad over mensen, die in onze ogen fout zijn. We bespotten de mensen, die in onze ogen dom zijn. Maar tot op de dag van vandaag geldt het gezegde: Wie van u zonder zonde is, werpe als eerste een steen....

Echtbreuk: daar maakt ieder mens zich schuldig aan. Iemand heeft daar een naam aan gegeven.

‘Kosmische echtbreuk’ - zo noemt de filosoof Saint Martin onze collectieve afzondering van de goddelijke wereld. We zijn los van God - en als gevolg daarvan los van alles en iedereen om ons heen. Niet God heeft ons in de steek gelaten, maar wij, ieder van ons, wij hebben ons van Hem afgewend. Door onze kosmische echtbreuk hebben wij de geest verloren.

Pas door het besef van verlies van de geest groeit ons verlangen naar wekking van de geest.

En pas door Hem, die als een lam de zonden der wereld draagt, wordt de kloof overbrugd, die ons van God scheidt.

Bastiaan Baan – 17 maart 2024

In deze dagen van het jaar

Zoals er in de geschiedenis tijdperken van bloei zijn die je met het voorjaar kunt vergelijken, zo kennen we

ook herfsttijden van de mensheid, waarin alles wat gebloeid heeft afsterft. De schrijver Adriaan Roland Holst vertolkt in zijn gedicht 'De ploeger' dit levensgevoel van een naderend einde met de woorden:

'... dat ik geboren ben in 't najaar van een wereld en daarin sterven moet.'

De dood zit ons allemaal op de hielen - meer nog: hij is onze onafscheidelijke metgezel geworden. Je zou kunnen wanhopen om een wereld waarin zoveel ten dode is opgeschreven, verworpen en vervallen. Maar je moet er ook niet aan denken dat alles bij het oude zou moeten blijven. Stel je voor, dat niets en niemand meer zou sterven: dat is misschien wel het ergste wat ons zou kunnen overkomen. Wat ten dode is opgeschreven moet sterven, om plaats te maken voor nieuw leven.

In deze dagen van het jaar is het altaar zwart geworden. Deze kleur - of liever gezegd: deze afwezigheid van alle kleur - is méér dan de bode van onherroepelijke dood. Wie het durft om de dood onder ogen te zien, wie het waagt om door het oog van de naald te gaan, leert een vorm van leven kennen die uit de dood geboren is. Dan kijk je verder dan het najaar van een wereld, waarin alles vroeg of laat moet sterven. Dan kun je samen met de dichter zeggen:

'Ik zal de halmen niet meer zien
Noch binden ooit de volle schoven,
Maar doe mij in de oogst geloven
Waarvoor ik dien.'

Bastiaan Baan – 3 maart 2024

Verzoeking

De meest raadselachtige bede van het Onze Vader is ongetwijfeld de zin: 'Leid ons niet in verzoeking.'

Worden we niet dag in dag uit, een leven lang, in verzoeking gebracht? Nog maar nauwelijks vinden we een ogenblik van vrede, of onze rust wordt verstoord door de vorst van deze wereld, die ons laat struikelen en vallen. Zo bestaat ons hele leven uit vallen en weer opstaan, tot het moment gekomen is waar we voorgoed vallen, om niet meer op te staan.

Toen Christus in de woestijn werd verzocht leek het alsof Hij uiteindelijk overwon, voor eens en voorgoed. Helaas: het was niet voorgoed. In het Lukasevangelie eindigt de verzoeking in de woestijn met de woorden: 'Toen de duivel hem door alle verzoeken geleid had, week hij van hem, totdat zijn tijd gekomen was.' (Lukas 4:13) Zelfs in het leven van Christus is de tegenstander tot het bittere einde aanwezig, tot in de dood en de onderwereld. En daarna?

Na zijn opstanding is Hij bij ons, alle dagen - ook in de verzoeking. Stel je voor, dat wij voor de taak zouden staan om op eigen kracht in de beproevingen van het leven staande te blijven: wij zouden hopeloos verloren zijn. Tegen de demonen van de hoogmoed en de vertwijfeling is geen mens bestand.

Maar Christus gaat met ons mee in hoop en in wanhoop, in hoogmoed, moed en vertwijfeling. En als we hem uit de grond van ons hart vragen: Leid ons niet in verzoeking, kan Hij ons helpen, in alle beproevingen staande te blijven - wij met zijn hulp, Hij met onze hulp.

Bastiaan Baan – 18 februari 2024

Komende gebeurtenissen werpen hun schaduwen vooruit....

Meer dan waar en wanneer dan ook is dit gezegde van toepassing op de gebeurtenissen van het lijden en sterven van Christus. Maanden voordat het uur is gekomen voorziet Hij wat er zal gebeuren. Bij de derde en laatste aankondiging van het lijden is Golgotha letterlijk en figuurlijk nabij: vlak voor de

intocht in Jeruzalem op Palmzondag. Alles is al in de geest aanwezig, tot de kleinste details:

'De Mensenzoon zal overgeleverd worden in de handen van de heidenvolkeren. Hij zal bespot, mishandeld en bespuwd worden. Zij zullen hem geselen en doden en op de derde dag zal Hij opstaan.' (Lukas 18: 32 - 33) Niet alleen de donkere schaduwen van komende gebeurtenissen, maar ook het overweldigende licht dat deze schaduwen werpt, is aanwezig: *'Op de derde dag zal Hij opstaan.'*

Alleen: de leerlingen zijn afwezig. Ze zijn blind en doof voor wat komen gaat. Ook dat maakt deel uit van de lijdensweg van Christus: geen mens begrijpt wat hem te wachten staat; geen mens zal hem in het eenzaamste uur van zijn verzoeking bijstaan.

En nu - is na zijn opstanding alles eindelijk voorbij?
Ik denk het niet.

Want nog steeds werpen komende gebeurtenissen hun schaduwen vooruit. Christus ziet wat er met de geringste van zijn broeders en zusters gebeurt. Hij ziet onze afdwalingen, onze verloocheningen, onze zwakheden. Onze verzoeking is zijn verzoeking. Ons lijden is zijn lijden.

En wij - hoe kunnen wij hem helpen het lijden te dragen?

Als er toen geen mens was die hem in het uur van zijn verzoeking bijstond, dan misschien nu wel?

Als er toen geen mens was die begreep wat Hij moest doormaken, dan misschien nu?

Alles wat wij met de geringste van onze zusters en broeders samen hebben gedacht, gevoeld en gedaan, helpt hem om het ondraaglijke leed van de wereld te dragen en ordenen.

Bastiaan Baan 11 februari 2024

...werpe de eerste steen...

‘Bij het horen van deze woorden gingen zij heen, door hun geweten geleid (), de een na de ander, de oudsten het eerst.’ Johannes 8: 9*

Met een groot inlevingsvermogen beschrijft de evangelist Johannes niet alleen wat zich afspeelt bij het oordeel over de overspelige vrouw, maar vooral: wat zich afspeelt in het innerlijk van de omstanders. Want het appèl van Jezus: ‘Wie van u zonder zonde is, werpe als eerste een steen op haar...’ roept in ieder van hen een pijnlijk proces van zelfkennis op. De eersten die beseffen dat ze geen recht van spreken hebben, dat zijn de oudsten. Natuurlijk: in de ouderdom wordt je je in toenemende mate bewust van je tekortkomingen, van alles wat je in het leven hebt nagelaten te doen. Hoe ouder, des te zwaarder de last van het verzuimde. In een van de oorspronkelijke handschriften van het Johannes-evangelie staat hier de toevoeging: ‘...door hun geweten geleid.’ (*) Dit is de eerste en enige keer in de vier evangeliën dat het woord ‘geweten’ klinkt.

Het appèl van Jezus: ‘Wie van u zonder zonde is...’ is een appèl aan het geweten - niet alleen dat van de omstanders in dit stille drama, maar aan het geweten van ieder van ons. Telkens opnieuw, als we geneigd zijn om over anderen te oordelen, klinkt zijn appèl opnieuw. Dat is de Christus-stem van het geweten. Wie zich door deze stem laat leiden, wandelt met Christus. Wij hoeven niet over anderen te oordelen. We hebben het recht er niet toe. De enige die dit recht heeft is Christus, Hij, die zonder zonde is. Hij kent ons menselijk tekort, beter dan wij onszelf menen te kennen. Hij vraagt geen volmaakte, schuldeloze mensen, want die bestaan niet. Hij zoekt mensen die de stem van hun geweten willen volgen, wat ze ook gedaan of misdaan hebben. En telkens opnieuw, als Hij onze daden en wandaden in de aarde heeft geschreven, richt Hij zich op, ziet ons

aan en zegt: 'Ook ik veroordeel u niet. Ga heen, zondig van nu af aan niet meer.'
Dan kunnen we met vallen en opstaan onze weg vervolgen, alsof we opnieuw een onbeschreven blad zijn.

Bastiaan Baan 4 februari 2024

Christus IN u

Christus kan langs vele wegen gezocht en gevonden worden. Voor zijn eerste volgelingen was dat nog betrekkelijk eenvoudig: ze hebben hem gezien, ze hebben zijn stem gehoord, Hij raakte hen aan. Zo wordt het zelfs letterlijk uitgedrukt door zijn leerling Johannes: 'Wij hebben het gehoord, wij hebben het met onze ogen gezien, wij hebben het geschouwd en met onze handen getast: het woord dat in zich draagt het leven...' (de eerste brief van Johannes 1:1) Maar wonderlijk genoeg was het meest overtuigend, dat ze hem geproefd hebben. Voor ons, ongelovige Thomassen, klinkt dat het meest onwaarschijnlijk: dat Hij water in wijn veranderde en dat zijn leerlingen, pas toen ze gedronken hadden, in hem begonnen te geloven (Johannes 2: 11). Ons logische verstand, dat ons voorschrijft wat we wel en niet moeten geloven, komt òfwel in opstand, òf het capituleert voor dit onbegrijpelijke raadsel. Echter: we hoeven het niet blindelings te geloven; we kunnen in onze wereld van twijfel en ongeloof ook de proef op de som nemen. Stel je voor, dat Christus zich aan het altaar opnieuw belichaamt in brood en wijn; dat Hij ons aanraakt in tastbare vrede - wat proef je dan? Stel je voor dat de belofte, die zeven keer aan het altaar geklonken heeft, letterlijk en lijfelijk wordt verwerkelijkt, wanneer je gegeten en gedronken hebt: 'Christus IN u.'

Zijn lichtwezen wil IN ons tot verschijning komen. En wie hem heeft herkend in brood en wijn en vrede, begint in hem te geloven.

Tot een zuil worden

‘Ga in door de enge poort, want wijd is de poort en breed de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er, die daar door ingaan. Maar eng is de poort en smal de weg, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er, die hem vinden.’ (Mattheüs 7: 13 - 14)

De brede weg die naar het verderf leidt heeft tegenwoordig vele namen. Al die namen hebben met elkaar gemeen, dat iemand zich breed maakt ten koste van anderen. De bekende middelen daartoe zijn: machtsmisbruik, intimidatie, geld en geweld, leugen en laster. De lijst kan moeiteloos voortgezet worden - zoveel manieren zijn er om macht uit te oefenen en anderen te kleineren. Je zou er moedeloos van worden. En dat is precies wat er op grote schaal gebeurt. Uit verbittering en teleurstelling over onze verharde maatschappij trekken talloze mensen zich terug. Uit zelfbehoud vluchten ze naar hun eigen huis, hun eigen belang, hun eigen gelijk. Vechten of vluchten - dat is gewoonlijk onze manier om in moeilijke omstandigheden te overleven. Wie niet tot de machthebbers behoort, trekt zich verongelijkt terug in zijn cocon en zegt: Het zal mijn tijd wel duren...

Is er tussen de uitersten van machtsuitoefening en verbittering, van vechten en vluchten, nog een derde weg te vinden? Hoe kunnen we staande blijven in een wereld waarin we door extremen heen en weer geslingerd worden? Hoe ziet in zo'n wereld de smalle weg en de enge poort er uit, die Christus ons wilde wijzen?

De engste poort die we kennen is het oog van de naald. Door het oog van de naald kom je alleen met

wie je bent, niet met wat je hebt. De naald, dat was het smalste poortje in de stadsmuur van Jeruzalem, waar een lastdier alleen doorheen kwam als alle bagage was afgeladen. De smalle weg, dat is de kunst om jezelf zo klein te maken dat er ruimte is voor de ander èn zo groot, dat er ruimte is voor jezelf, zonder bagage - niet meer en niet minder. Maar hoe doe je dat: jezelf zijn en tegelijkertijd ruimte scheppen voor de ander? Wanneer we onszelf wegcijferen en alleen maar de interesses van de ander dienen, raken we op den duur onszelf kwijt. En zo lang ons ego koning is in zijn eigen rijk, dienen we alleen maar onze eigen interesses. Het vraagt de hoogste vorm van waakzaamheid en tegenwoordigheid van geest om tegelijkertijd jezelf te laten zien zoals je bent en de ander te nemen zoals hij is. Want iedere ontmoeting en ieder situatie vraagt weer iets nieuws van ons. Het vraagt een heen en weer pendelen tussen mijzelf en de ander; tussen mijzelf laten zien zoals ik ben en de ander nemen zoals hij is. Want pas wanneer ik in alle omstandigheden mijzelf blijf en tegelijkertijd in ieder mens mijn zuster en mijn broeder zie, wandel ik op de smalle weg, door de enge poort en vind mijzelf in God en God in de ander.

Dat is de bestemming van ons kleine, kostbare, kwetsbare Ik: om tot een zuil te worden. Niet een zuil ter wille van zichzelf. Een zuil krijgt pas betekenis en zin, als hij samen met andere zuilen het dak van de tempel draagt. Zo heeft Christus het ons beloofd, toen Hij sprak over onze bestemming: 'Wie overwint, hem zal ik tot een zuil maken in mijn tempel en nimmer zal hij daaruit weg gaan.'
(Apocalyps 3:12)

Bastiaan Baan 7 januari 2024

Koningen

Echte koningen zijn in onze tijd ver te zoeken. Want wat zich koning noemt of genoemd wordt is op zijn

best een zwakke afschaduwing en op zijn slechtst een karikatuur daarvan. Hoe vaak wordt niet de betovering van een sprookjes-kroning en een sprookjes-huwelijk door de ontnuchterende werkelijkheid van menselijke zwakheid verbroken? We moeten ver in het verleden zoeken om echte koningen te vinden: hoge ingewijden, die met een zeker weten leiding gaven aan een volk, en die dit weten konden omvormen tot wetten, gebeiteld in steen. Hun wijsheid was ontleend aan de sterren volgens de hermetische grondwet: zo boven, zo onder. Het eeuwige schrift van de sterren, het dictaat van de hemelse hiërarchieën, was de bron waaruit zij putten om het leven op aarde te ordenen. Het symbool van deze inspiratiebron was vanouds de gouden kroon: uit een wereld die ver boven aardse gedachten uitstijgt, kwamen hun ingevingen.

Het evangelie maakt aanschouwelijk, dat de koning in zijn handel en wandel de ingevingen van de engelenwereld volgde. Het is de engel-boodschap, die de drie koningen doet besluiten om langs een andere weg terug te keren naar hun land (Mattheüs 2: 12). Hoe ver lijken onze wegen verwijderd van hun koninklijke weg: met vallen en opstaan, langs omwegen en dwaalwegen, moeten we op de tast ons doel in het leven zoeken. In onze luidruchtige wereld zijn de stemmen van engelen overstemd en verstomd - maar toch is in ieder mens een vermogen verborgen, dat ons de weg kan wijzen. In ieder van ons spreekt de stem van het geweten. Zelfs al willen we niet weten wat ons geweten zegt - het laat ons niet met rust totdat wij zijn stem horen. Dat is de Christus-stem van ons geweten. En wie zich door deze stem laat leiden ontdekt vroeg of laat koninklijke geschenken, die diep in ons verborgen liggen en die er op wachten, aan het licht te komen.

God met ons

In de loop van de geschiedenis heeft de mensheid talloze namen en bijnamen aan Jezus gegeven, zelfs voordat Hij geboren was. De profeten noemden hem de Messias, Wonderbare Raadsman, Sterke God, Vredevorst, Zon der Gerechtigheid. Maar temidden van al deze eretitels is er één eigen naam, die slechts een enkele keer klinkt en die daarna nooit meer gebruikt is: 'Zie, de maagd zal zwanger worden en een zoon baren en zij zal hem de naam Immanuel geven.' (Jesaja 7:14) Weliswaar wordt deze oude voorspelling aan het begin van het Nieuwe Testament opnieuw geciteerd, maar we weten van geen enkele gelegenheid waar Jezus ooit met deze naam is aangesproken:
Immanuel - dat betekent: God met ons.

De uitdrukking 'God met ons' is daarna in de geschiedenis van de mensheid talloze keren gebruikt - maar niet om naar de Messias te verwijzen: in tegendeel. Hij verscheen als de naam van een politieke partij, als leuze in oorlogen, als randschrift op munten. In al deze leuzen wordt de verborgen naam van Jezus Christus misbruikt. Het woord 'ons' gaat dan niet over ons allen, maar over een bepaalde partij, een stam, ras of volk tegenover andere stammen, rassen of volkeren. Het is op de schandelijkste wijze misbruikt in de betekenis: 'God is met ons - maar niet met onze vijanden.' En in feite gebeurt dat tot op de dag van vandaag in talloze oorlogen en conflicten.

Wie Christus wil volgen op zijn smalle weg moet zijn verborgen naam letterlijk verwerklijken: God met ons, met ieder van ons. Ook met mijn tegenstanders, mijn vijanden. Hij is een God van goeden en kwaden, van rechtvaardigen en zondaars. Als de onsterfelijke broeder van sterfelijke mensen wandelt Hij naast ieder van ons op de levensweg. En pas wanneer ik in

ieder mens mijn zuster en mijn broeder herken en
daar naar handel, wandel ik op zijn weg.

Bastiaan Baan 1 januari 2024

‘Ben je mijn vriend?’

Tussen hemel en aarde, tussen goddelijke wereld en mensenwereld, bestaat een afgrond die deze werelden vooralsnog van elkaar scheidt. Het beeld van deze kloof was in de oudheid zichtbaar in de tempel, waar de voorhof en het allerheiligste, het aardse en het hemelse deel, van elkaar gescheiden waren. Geen gewone sterveling mocht ooit het allerheiligste betreden. Ook al hebben we dit beeld niet meer zichtbaar voor ogen - eigenlijk weten we nog steeds dat we niet zomaar met onze dagelijkse noden en wensen bij God kunnen binnenlopen. We moeten het alledaagse afleggen voordat we bij Hem binnentreden. Vroeger werd er gezegd: 'Doe uw schoenen van uw voeten, want de plaats die gij betreedt is heilig' (Exodus 3:5). Laat de alledaagse beslommeringen achter, voordat je Hem nadert.

Maar de goddelijke wereld heeft wel de weg naar ons afgelegd: Christus heeft zich voor eens en altijd met de aarde verbonden. 'Christus heeft het aardelichaam verkoren, waarin Hij wonen wil...' Zo wordt het verwoordt in het epistel van de Kersttijd.

In de laatste ontmoeting die het evangelie beschrijft overbrugt Hij de kloof tussen Zijn reine leven en het verstoorde leven van de leerling die Hem heeft verloochend. In de drie vragen die Hij aan Petrus stelt wordt de drievoudige verloochening van Petrus in het reine gebracht. Petrus zelf kan de kloof niet overbruggen. Christus vraagt Hem immers naar de hoogste vorm van onbaatzuchtige liefde (in het Grieks: agapē): 'Hebt gij mij meer lief dan zij?' (Johannes 21:15) - en Petrus komt in zijn antwoord

niet verder dan de al te menselijke genegenheid (Grieks: philia): 'Gij weet dat ik Uw vriend ben.' Zelfs als een mens niet in staat is om Hem onvoorwaardelijke liefde te schenken, overbrugt Hij de afstand en vraagt tenslotte aan Petrus en aan ieder van ons: 'Ben je mijn vriend?'

Bastiaan Baan / 25 december 2023

Kerstnacht

In de nacht is ons bewustzijn gewoonlijk uitgedoofd. In de diepe slaap voltrekt zich iets aan ons waar we gewoonlijk geen weet van hebben. Alleen met terugwerkende kracht merken we bij het wakker worden dat er iets met ons is gebeurd. Dat is het wonder van de regeneratie. Het woord betekent letterlijk: her-schepping, wedergeboorte. In onze afwezigheid hebben helende krachten ons hersteld. We zijn min of meer uitgerust. Hoe dan ook: we zijn er gewoonlijk beter aan toe dan aan het begin van de nacht.

In de Kerstnacht, ieder jaar opnieuw, wordt de helende kracht van de Heiland werkzaam - van Hem, die niet alleen ieder mens, maar zelfs de gehele wereld regeneert. Ook al weet een mens niets van Kerstmis, zelfs al wil hij niets van Kerstmis weten: ieder mens wordt in de Kerstnacht door het helend genadicht van Christus overstraald. Maar opdat tenminste enkelingen dit grootste geschenk dat onze wereld ten deel valt, niet verslapen, daartoe wordt in de Kerstnacht de heilige handeling voltrokken, die anders altijd op klaarlichte dag gehouden wordt.

En ook al slapen wij hierna net als de rest van de mensheid voor de rest van de nacht: wij nemen ons gebed van de mensenwijdingsdienst mee in de nacht, zodat het zijn bestemming bereikt. Dat is de zin van de middernachtsdienst in de Kerstnacht: om te waken

en te bidden met Hem, die het leven van de wereld draagt en ordent. En elk waakzaam gebed geeft Hem kracht om te dragen en te ordenen - zelfs in de chaos van onze rusteloze wereld.

Bastiaan Baan / 25 december 2023